

Karel Poláček

český prozaik a novinář

* 22. 3. 1892 Rychnov nad Kněžnou + 21. 1. 1945 Gleiwitz

Románové dílo K. Poláčka představuje jednu z nejryzejších hodnot české meziválečné prózy. Svým humanistickým krédem byl blízký usilování svých generačních druhů, především K. Čapka a F. Langeru, a zároveň ve svých - jen na povrchu "humoristických" - románech zobrazil hlubokou tragiku maloměstského světa, v němž triumfuje malost, pokrytectví a duchovní chudoba.

Narodil se v maloměstské rodině židovského obchodníka s koloniálním zbožím. Gymnázium začal studovat v Rychnově, ale pro špatný prospěch přestoupil do Prahy, kde odmaturoval roku 1912. Krátce byl písařem a úředníkem a za války se dostal na srbskou a haličskou frontu. Po válce byl zaměstnán ve vývozní a dovozní komisi, ale o místo přišel poté, co v jedné povídce zesměšnil fungování svého úřadu. J. Čapek ho poté přizval ke spolupráci do humoristického časopisu Nebojsa a krátce nato (1923) byl bratry Čapky uveden do redakce Lidových novin, kde jeho fejetony, a především oblíbené soudničky vycházely až do doby, kdy mu to bylo rasistickými zákony na počátku okupace znemožněno. Nastoupil pak jako zaměstnanec do Židovské náboženské obce. Na konci roku 1943 byl odvezen nejdříve do Terezína a pak odtransportován do Osvětimi, v jejíchž plynových komorách zahynul.

Poláčkův talent spočíval v přesné schopnosti vystihnout různé lidské typy - a to nejen v jejich typové žánrovosti, ale také v umění dostat se pod masku jejich řeči a precizně odhalit působení fráze a žvástu (Hráči). Na počátku jeho tvorby stojí humoristické črty, nejčastěji z maloměstského prostředí s karikovanými lidskými figurkami především středostavovské, často židovské společnosti: Povídky pana Kočkodana (1922), Mariáš a jiné živnosti (1924) a Povídky izraelského vyznání (1926).

Prvním Poláčkovým románem se stal Dům na předměstí (1928), v němž vypočetřoval přerod "malého člověka" v odlidštěnou kreaturu, jakmile se ho zmocní vlastnické pudy. Tragický tón má i román Hlavní přelíčení (1932), kde jako pravidelný soudní zpravodaj se pokusil o psychologický portrét kriminálního zločince. Tyto "vážné" romány naznačily Poláčkovy velké epické ambice, které naplnil ve druhé polovině 30. let. Mezitím si získal velkou čtenářskou popularitu humoristickými prózami Muži v offsidu (1931, téhož roku je zfilmoval Svatopluk Innemann s H. Haasem jako Načeradcem) a Michelup a motocykl (1935).

Poláčkovým životním dílem se stal cyklus, ve kterém zobrazil malé podhorské město v letech před 1. světovou válkou. Vyprávění je soustředěno kolem osudů obchodníka Štědrého a jeho synů. Z původně zamýšlené pentalogie - 5. díl byl údajně napsán, ale jeho osud je neznámý - vyšly knihy v tomto pořadí: Okresní město (1936), Hrdinové táhnou do boje (1936), Podzemní město (1937) a Vyprodáno (1939).

Za okupace - roku 1941 - vyšel pod jménem malíře V. Rady Poláčkův humoristický románek Hostinec U kamenného stolu (zfilmován roku 1949) a po válce pak dosud velmi populární vyprávění o rychnovském dětství Bylo nás pět (1946).

Zdroj: <http://www.libri.cz/databaze/kalendarium/>